

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตร ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่ มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6909(G)-2562 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

ลักษณ์ วจนานวัช

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่

แนวปฏิบัตินี้ ใช้อธิบายขยายความทางวิชาการครอบคลุมเหตุผลและการปฏิบัติในแต่ละข้อกำหนด ในมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่ (มกษ. 6909-2562)

การตรวจประเมิน การให้รับรอง และการให้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับฟาร์มไก่ไข่ ให้ถือตาม มกษ. 6909-2562

คำอธิบาย มกษ. 6909-2562 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อกำหนด มกษ. 6909-2562 พิมพ์อยู่ในกรอบและมีคำอธิบายข้อกำหนดอยู่ใต้กรอบ

1. ขอบข่าย

1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่ไข่ที่เลี้ยงไก่ไข่เพื่อการค้า จำนวนตั้งแต่ 1,000 ตัวขึ้นไป ครอบคลุมองค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการ บุคลากร การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการไก่อุ่น ไก่อระยะไข่และไข่ไก่ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ไข่ไก่ที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสม ในการนำไปบริโภคเป็นอาหาร

1.2 มาตรฐานฉบับนี้ไม่ครอบคลุมฟาร์มไก่ไข่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการเลี้ยงระบบอื่น ที่รับรอง โดยกรมปศุสัตว์ เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เล่ม 2: ปศุสัตว์อินทรีย์ (มกษ. 9000 เล่ม 2) ฟาร์มไก่ไข่ แบบเลี้ยงปล่อยอิสระ

คำอธิบาย

ขอบข่ายการบังคับและระยะเวลาปรับเปลี่ยนเข้าสู่การบังคับที่แตกต่างกันในแต่ละขนาดฟาร์มไก่ไข่ มีรายละเอียดดังนี้

จำนวนไก่ที่เลี้ยง (ตัว)	การบังคับ	ระยะปรับเปลี่ยนหลังจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา
1-999	ไม่บังคับ	-
1,000-99,999	บังคับ	5 ปี
ตั้งแต่ 100,000	บังคับ	1 ปี

มาตรฐานฉบับนี้ไม่ครอบคลุมฟาร์มไก่ไข่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการเลี้ยงระบบอื่น ที่รับรอง โดยกรมปศุสัตว์ อาทิเช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เล่ม 2 : ปศุสัตว์อินทรีย์ (มกษ. 9000 เล่ม 2) และฟาร์มสัตว์ปีกแบบเลี้ยงปล่อยอิสระเนื่องจากมีลักษณะการเลี้ยงและแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน และมีการกำหนดมาตรฐานและระเบียบเฉพาะไว้แล้ว

กรณีเป็นฟาร์มไก่ไข่ที่อยู่ในระหว่างระยะปรับเปลี่ยนเพื่อขอการรับรองตาม มกษ. 9000 เล่ม 2 จะต้องมีหลักฐานที่แสดงว่าอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อขอการรับรองมาตรฐานดังกล่าว และต้องมีใบรับรองภายในระยะเวลา 6 เดือน

ฟาร์มสัตว์ปีกแบบเลี้ยงปล่อยอิสระ รายละเอียดตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองฟาร์มสัตว์ปีกแบบเลี้ยงปล่อยอิสระ พ.ศ. 2560 โดยการเลี้ยงสัตว์ปีกแบบปล่อยอิสระ (Free-range poultry farming) หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์ปีกซึ่งมีช่วงเวลาในแต่ละวันที่ปล่อยให้สัตว์ปีกได้ออกมาภายนอกโรงเรือนได้อย่างอิสระ โดยมีพื้นที่ให้สัตว์ปีกได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ เช่น การคลุกฝุ่น คู้ยเขี่ย การไชร่ขน การจิกกินพีช ผัก แมลง ทำให้สัตว์ปีกอารมณ์ดีและมีความสุข

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ไก่ไข่ (layer) หมายถึง ไก่ที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Gallus gallus* ซึ่งเป็นไก่สายพันธุ์ที่ให้ไข่สม่ำเสมอเพื่อการบริโภค ครอบคลุมทั้งไก่รุ่นและไก่ระยะไข่

2.2 ไก่รุ่น (pullet) หมายถึง ไก่ไข่ในช่วงอายุก่อนให้ไข่

2.3 ไก่ระยะไข่ (laying hen) หมายถึง ไก่ไข่ที่อยู่ในช่วงอายุที่เหมาะสมในการผลิตไข่จนถึงระยะปลดระวาง ทั้งนี้ขึ้นกับสายพันธุ์

2.4 ฟาร์มไก่ไข่ (layer farm) หมายถึง สถานประกอบการที่เลี้ยงไก่ไข่เพื่อการค้า จำนวนตั้งแต่ 1,000 ตัวขึ้นไป

2.5 โรงเรือน หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งมีทั้งชนิดที่ควบคุมและไม่ควบคุมสภาพแวดล้อม

3. ข้อกำหนด

รายการที่ 1. องค์ประกอบฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้ง

ข้อกำหนด 1.1.1 ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ หรือมีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่ไข่ไม่มีทำเลที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของไก่ เช่น ไม่ตั้งอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่รวบรวมและกำจัดขยะ และแหล่งรวมสัตว์ปีก หรือมีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม

ฟาร์มไก่ไข่ควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก อย่างน้อย 5 กิโลเมตร เว้นแต่มีมาตรการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ฟาร์ม

นอกจากนี้ฟาร์มไก่ไข่ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเลี้ยงไก่ไข่ เช่น การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เป็นบริเวณที่อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี ควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน

รายการที่	1. องค์ประกอบฟาร์ม
	1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม
ข้อกำหนด	1.2.1 ฟาร์มมีขนาดพื้นที่เหมาะสมไม่หนาแน่นจนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม 1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะและสุขอนามัยสัตว์ และแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน 1.2.3 มีบริเวณหรือสถานที่เก็บรวบรวมไข่ไก่ก่อนเคลื่อนย้ายออกนอกฟาร์ม

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนโรงเรือน ไม่หนาแน่นจนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้ ขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมควรคำนึงถึงพื้นที่ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่จำเป็นด้วย เพื่อให้ดำเนินการจัดการฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฟาร์มต้องมีการวางผังฟาร์มที่ดี สำหรับการจัดการก่อสร้างโรงเรือนอย่างมีระเบียบ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน จัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนและมีผังแสดงการวางที่แน่นอน เช่น บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรือน สถานที่รวบรวมไข่ โรงเก็บอาหารสัตว์ โรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ อาคารต่าง ๆ สำนักงาน ทางเข้า-ออก พื้นที่รวบรวมขยะและของเสีย มีรั้วหรือแนวกันธรรมชาติรอบบริเวณ พื้นที่เลี้ยงไก่ที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกของคนและสัตว์ต่างๆ เช่น สุนัข แมว ถนนภายในฟาร์ม มีสภาพเหมาะสม มีความกว้างที่เหมาะสมในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ อาหารสัตว์ รวมทั้งผลิตผลที่เข้า-ออกฟาร์ม อาคารสำนักงาน ที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วน อยู่ห่างและอยู่นอกบริเวณเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในฟาร์มได้

มีบริเวณรวบรวมและเก็บรักษาไข่ไก่เป็นสัดส่วน อาจเป็นพื้นที่ หรือห้อง หรือโรงเรือน ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามสภาพของฟาร์ม มีการดูแลสถานที่ให้สะอาดถูกสุขลักษณะ โดยใช้ภาชนะเก็บไข่ที่เหมาะสมในการรวบรวม สะดวกในการปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะและลดการปนเปื้อน

รายการที่	1. องค์ประกอบฟาร์ม
	1.3 โรงเรือน
ข้อกำหนด	1.3.1 มีการวางผังที่แสดงตำแหน่งอุปกรณ์ซึ่งเอื้อต่อการเลี้ยงไก่ไข่ 1.3.2 มีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงไก่ไข่โดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์ 1.3.3 มีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ระบายอากาศได้ดี ง่ายต่อการบำรุงรักษา ทำความสะอาด และฆ่าเชื้อ รวมทั้งมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการวางไข่และการเก็บไข่

คำอธิบาย

มีการวางผังโรงเรือนที่แสดงตำแหน่งอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ เช่น ตำแหน่งที่ให้อาหาร น้ำ ซึ่งเอื้อต่อการเข้าถึงอาหารและน้ำของไก่ไข่โรงเรือนต้องมีลักษณะและขนาดที่เพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่ไข่ที่เลี้ยง ให้ไก่เคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ และไม่หนาแน่นเกินไป เพื่อให้เอื้อต่อการเลี้ยงไก่ได้อย่างถูกสุขลักษณะ และเป็นไปตามหลักสวัสดิภาพสัตว์

โรงเรือนควรมีโครงสร้างแข็งแรง สร้างด้วยวัสดุคงทน ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษาและมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือนไม่ควรมีส่วนยื่นที่แหลมคมซึ่งทำให้ไก่ได้รับอันตราย และควรเป็นชนิดที่สามารถทำความสะอาดและฆ่าเชื้อได้ ในช่วงไถ่ระยะไข่ควรมีโรงเรือน และ/หรือ อุปกรณ์รองรับไข่ที่เอื้อต่อการวางไข่และเก็บไข่ได้ง่าย ถูกสุขลักษณะ

การเลี้ยงไก่ไข่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การเลี้ยงแบบปล่อยพื้น

ความหนาแน่นในการเลี้ยง ไก่รุ่น จำนวนไม่เกิน 32 ตัว ต่อ 1 m² (ตารางเมตร)
 ไก่ระยะไข่ จำนวนไม่เกิน 20 ตัว ต่อ 1 m²

2) การเลี้ยงแบบกรงตับ

ความหนาแน่นในการเลี้ยง ไก่รุ่น พื้นที่ในการเลี้ยงอย่างน้อย 285 cm² (ตารางเซนติเมตร) ต่อไก่รุ่น 1 ตัว
 ไก่ระยะไข่ พื้นที่ในการเลี้ยงอย่างน้อย 450 cm² ต่อไก่ระยะไข่ 1 ตัว

หรือ ให้จัดการความหนาแน่นในการเลี้ยงตามคู่มือการเลี้ยงไก่ไข่ของแต่ละสายพันธุ์

ฟาร์มไก่ไข่ควรมีระยะห่างระหว่างโรงเรือนที่เหมาะสมต่อการจัดการฟาร์ม บริเวณหน้าประตูของโรงเรือนต้องมีระบบป้องกันเชื้อเข้า-ออกจากโรงเรือน เช่น อ่างน้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับจุ่มเท้า เปลี่ยนหรือหุ้มรองเท้าก่อนเข้า-ออกโรงเรือน และต้องป้องกันสัตว์ปีกหรือสัตว์พาหะนำเชื้อชนิดอื่นเข้ามาในโรงเรือน เช่น มีตาข่าย

นอกจากนี้ในโรงเรือนระบบปิดควรควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือนให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดอันตรายต่อไก่ไข่ได้ ดังนี้

- 1) ควบคุมการหมุนเวียนอากาศให้เหมาะสมกับอายุและฤดูกาล
- 2) ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และฝุ่นละอองให้เหมาะสม โดยให้ไก่อยู่อย่างสบาย
- 3) ควบคุมปริมาณแก๊ส (ตรวจวัดที่ระดับหัวไก่) โดยมีปริมาณแก๊สแอมโมเนียในโรงเรือน ไม่เกิน 20 พีพีเอ็ม และมีปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เกิน 3,000 พีพีเอ็ม

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม
ข้อกำหนด	2.1.1 มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง การจัดการอาหารและน้ำ การจัดการด้านสุขภาพ และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำ การจัดการด้านสุขภาพ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- ระบบการเลี้ยง เช่น การเตรียมโรงเรือน การกกลูกไก่ การเลี้ยงไก่รุ่น การเลี้ยงไก่ระยะไข่ หรือตามระยะการเลี้ยงของการจัดการแต่ละฟาร์ม การปลดระวางไก่ การเก็บผลผลิต เช่น การเก็บไข่ การคัดไข่และการทำความสะอาด การเก็บรักษาไข่ และการทำลายไข่ที่เสียหาย การจัดการเรื่องสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และการกำจัดของเสีย
- การจัดการอาหารและน้ำ เช่น อาหารสำหรับไก่ไข่ และน้ำ
- การจัดการด้านสุขภาพ เช่น การควบคุม กำจัดสัตว์พาหะนำโรคและการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ เช่น โปรแกรมการใช้วัคซีนป้องกันโรค การสุ่มตรวจสภาวะโรคและระดับภูมิคุ้มกันโรค การจัดการไก่ป่วย ไก่ตาย การใช้ยาสัตว์ และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก

รายการที่	<p>2. การจัดการฟาร์ม</p> <p>2.2 การจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่</p>
ข้อกำหนด	<p>2.2.1 อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปและหัวอาหารสัตว์ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์</p> <p>2.2.2 ในกรณีที่ผสมอาหารไก่ไข่เอง หรือนำอาหารจากข้อ 2.2.1 มาผสม ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์</p> <p>2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่ไข่ทางกายภาพในเบื้องต้น และเก็บตัวอย่างไว้เพื่อใช้วิเคราะห์กรณีมีปัญหา</p> <p>2.2.4 มีสถานที่เก็บอาหารไก่ไข่โดยแยกต่างหาก และเก็บอาหารในสภาพที่ป้องกันการเสื่อมสภาพและปนเปื้อน</p> <p>2.2.5 มีการจัดการให้ไก่ไข่ทุกตัวได้รับอาหารและน้ำอย่างเพียงพอ</p> <p>2.2.6 น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ต้องสะอาดและมีผลตรวจวิเคราะห์คุณภาพ</p>

คำอธิบาย

อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปและหัวอาหารสัตว์ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ เพื่อให้มั่นใจว่าได้อาหารไก่ไข่ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย

อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปและหัวอาหารสัตว์ ต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

อาหารไก่ไข่ที่ใช้ควรเหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุและสายพันธุ์

ขนส่งอาหารไก่ไข่ด้วยพาหนะที่เหมาะสม ส่วนที่ใช้บรรทุกควรแห้งและสะอาด เหมาะต่อการขนส่งอาหารไก่ไข่

ในการตรวจรับอาหารไก่ไข่ควรมีการตรวจสอบอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ เช่น สุ่มตรวจอาหารไก่ไข่ว่าไม่มีลักษณะ สี กลิ่นที่ผิดปกติ หรือรวมตัวเป็นก้อน กรณีอาหารไก่ไข่บรรจุถุงให้ตรวจภาชนะบรรจุว่าไม่ฉีกขาด แตก ชำรุด และควรมีฉลากหรือเอกสารกำกับสินค้าที่ถูกต้อง

กรณีผสมอาหารไก่ไข่ใช้เอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

เก็บตัวอย่างอาหารไก่ไข่ที่ใช้ในฟาร์ม เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการส่งตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ กรณีเกิดปัญหาสุขภาพที่สงสัยว่าอาจมีสาเหตุจากอาหารขึ้นภายหลัง

ทั้งนี้ กรมปศุสัตว์จะตรวจสอบคุณภาพอาหารไก่ไข่ โดยการสุ่มตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพและสารตกค้างตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

ฟาร์มไก่ไข่ต้องจัดให้มีสถานที่เฉพาะเพื่อแยกเก็บรักษาวัตถุดิบและอาหารไก่ไข่ที่ผสมแล้ว โดยต้องเป็นสถานที่ที่สะอาด แห้ง ระบายอากาศได้ดี ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์พาหะนำโรคต่างๆ สามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของอาหารไม่ให้เสื่อมสภาพ โดยอาหารไก่ไข่ที่บรรจุในถุงต้องวางอยู่บนวัสดุรองพื้น เช่น พาเลท (pallet) เพื่อให้อากาศถ่ายเทและป้องกันความชื้นได้

ภาชนะบรรจุอาหารไก่ไข่ควรสะอาด แห้ง กันความชื้นได้ ไม่เคยใช้บรรจุวัตถุดิบพิษ ปุ๋ย หรือวัตถุอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อไก่ไข่ ไม่มีสารที่อาจปนเปื้อนกับอาหารไก่ไข่ และถ้าถูกเคลือบด้วยสารอื่น สารดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อไก่ไข่

การให้อาหารและน้ำควรใช้ภาชนะที่เหมาะสม ปริมาณเพียงพอและวางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่ได้รับอาหารและน้ำอย่างทั่วถึง

ภาชนะให้อาหาร

- ไก่อุ่น ความยาวของภาชนะให้อาหารไม่น้อยกว่า 5 cm (เซนติเมตร) ต่อไก่ 1 ตัว
- ไก่อระยะไข่ ความยาวของภาชนะให้อาหารไม่น้อยกว่า 10 cm ต่อไก่ 1 ตัว

ภาชนะให้น้ำ

- ไก่อุ่นและไก่อระยะไข่ ความยาวของภาชนะให้น้ำหรือรางน้ำอย่างน้อย 2.5 cm ต่อไก่ 1 ตัว
หัวจ่ายน้ำอัตโนมัติ หรือ nipple 1 หัว ต่อไก่ ไม่เกิน 15 ตัว

หรือ ให้จัดการตามคู่มือการเลี้ยงไก่ไข่ของแต่ละสายพันธุ์

น้ำที่ให้ไก่กินมีปริมาณเพียงพอ เป็นน้ำสะอาด โดยมีปริมาณโลหะหนักและจุลินทรีย์เป็นไปตามเกณฑ์ในรายการดังต่อไปนี้

1) โลหะหนัก

- สารหนู (As) ไม่เกิน 0.05 mg/L (มิลลิกรัมต่อลิตร)
- แคดเมียม (Cd) ไม่เกิน 0.01 mg/L
- ตะกั่ว (Pb) ไม่เกิน 0.05 mg/L
- ปรอท (Hg) ไม่เกิน 0.001 mg/L

2) จุลินทรีย์

- จุลินทรีย์ที่ตรวจพบโดยวิธี Standard plate count ไม่เกิน 500 Colony Forming Unit ต่อ ml (มิลลิลิตร)
- โคลิฟอร์ม (Coliform) น้อยกว่า 2.2 Most Probable Number ต่อ 100 ml
- อีโคไล (*E. coli*) ไม่พบ
- แซลโมเนลลา (*Salmonella* spp.) ไม่พบ

มีผลตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำในรายการข้างต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจประเมินครั้งแรก และตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งต่อรอบการต่ออายุใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม ทั้งนี้ในช่วงที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำน้ำไปใช้ในการผลิตหรือมีความสงสัยในคุณภาพน้ำ ควรมีการตรวจคุณภาพน้ำบางรายการตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพไก่ไข่และผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.3 การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์
ข้อกำหนด	<p>2.3.1 โรงเรือน อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบโรงเรือนต้องสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ</p> <p>2.3.2 ให้ทำความสะอาด ซ้ำเชื้อโรงเรือน และอุปกรณ์ หลังจากย้ายไก่ไข่รุ่นเก่าออก และปิดพักโรงเรือนในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรมปศุสัตว์กำหนดเป็นอย่างอื่นในแต่ละพื้นที่</p> <p>2.3.3 ภาชนะเก็บไข่ เช่น ถาดไข่ เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ</p> <p>2.3.4 ให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อภาชนะเก็บไข่ ก่อนนำเข้าไปในบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่ไข่ และก่อนการนำไปใช้งานทุกครั้ง</p>

คำอธิบาย

โรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ต้องมีการซ่อมแซมบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อไก่และผู้ปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบการทำงานของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญอย่างน้อยวันละครั้ง เช่น อุปกรณ์การเลี้ยงแบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพสัตว์ ควรมีการตรวจสภาพการทำงานทุกวัน ถ้าพบว่าชำรุดต้องดำเนินการแก้ไขทันที หรือมีขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสุขภาพสัตว์ และมีระบบระบายอากาศที่ดีเพื่อให้สัตว์ได้รับอากาศเพียงพอ มีอุปกรณ์สำรองเมื่อเกิดเสียหาย และมีสัญญาณเตือนกรณีระบบขัดข้องโดยมีการตรวจสอบระบบสัญญาณเตือนอย่างสม่ำเสมอ

ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีระบบการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน อุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกสุขลักษณะ โดยพื้นที่รอบโรงเรือนอย่างน้อย 3 เมตร ควรสะอาด และไม่มีขยะ โรงเรือนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ไข่ เช่น ภาชนะให้อาหารและน้ำ จะต้องทำความสะอาดอย่างทั่วถึง ก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ให้ถูกสุขลักษณะและสะดวกในการปฏิบัติงาน

วัสดุรองพื้นที่ใช้ภายในต้องมีลักษณะแห้งสะอาดและอยู่ในสภาพดี ผ้าเช็ดก่อนนำมาใช้ หรือก่อนนำไก่อ่เข้าเลี้ยง ในกรณีที่พบวัสดุรองพื้นที่เปียก หรือจับเป็นก้อน ให้ตักออกจากโรงเรือนทันที กรณีการเลี้ยงในโรงเรือน มีการนำมูลไก่อ่ออกจากโรงเรือนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันกลิ่นและการสะสมเชื้อโรค

นอกจากนี้ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีการพักโรงเรือนหลังจากย้ายไก่อ่รุ่นเก่าออก โดยทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ โรงเรือนและอุปกรณ์ให้เรียบร้อยและปิดพักโรงเรือนก่อนนำไก่อ่ชุดใหม่เข้าเลี้ยง ในระยะเวลาที่เพียงพอ ต่อการตัดวงจรเชื้อโรคไม่ให้สะสมในโรงเรือน เว้นแต่กรมปศุสัตว์กำหนดระยะเวลาปิดพักโรงเรือนเฉพาะ ในแต่ละพื้นที่

ให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ ภาชนะเก็บไข่ ก่อนนำเข้าไปในบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่อ่และก่อนการนำไปใช้งานทุกครั้ง

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.1 มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน 3.2 มีบุคลากรผู้เลี้ยงไก่อ่ สัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาล เป็นผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่อ่ และสัตวแพทย์ที่มีใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุม ฟาร์มสัตว์ปีก จำนวนพอเหมาะกับจำนวนไก่อ่ที่เลี้ยง

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีจำนวนบุคลากรอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนไก่อ่ที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน ประกอบด้วย

- 1) ผู้เลี้ยงไก่อ่ คือ ผู้ดูแลเลี้ยงไก่อ่ ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่อ่
  - โรงเรือนระบบเปิด ผู้เลี้ยงไก่อ่ 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 10,000 ตัว
  - โรงเรือนระบบปิด ผู้เลี้ยงไก่อ่ 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 20,000 ตัว
  - โรงเรือนระบบปิด (ระบบอัตโนมัติ) ผู้เลี้ยงไก่อ่ 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 100,000 ตัว
- 2) สัตวบาลหรือบุคลากรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลเป็นผู้ควบคุมและดูแลการเลี้ยงไก่อ่ มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลการเลี้ยงไก่อ่และรับผิดชอบดูแลด้านสวัสดิภาพสัตว์
  - ผู้ควบคุมและดูแลการเลี้ยงไก่อ่ที่เป็นสัตวบาลเป็นผู้ที่จบการศึกษาทางสัตวบาลหรือสัตวศาสตร์ ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยสัตวบาล 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 1,000,000 ตัว
  - ผู้ควบคุมและดูแลการเลี้ยงไก่อ่ที่จบการศึกษาทางสัตวบาล หรือสัตวศาสตร์ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 300,000 ตัว
  - ผู้ควบคุมดูแลการเลี้ยงไก่อ่ที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการอบรมหลักสูตรด้านสัตวบาลที่เกี่ยวข้อง จากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับ 1 คน ควรดูแลไก่อ่ไม่เกิน 200,000 ตัว
- 3) สัตวแพทย์ คือ ผู้ควบคุม กำกับและดูแลด้านสุขภาพสัตว์ตลอดจนรับผิดชอบดูแลมาตรการด้านสุขอนามัย ภายในฟาร์มและด้านสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งจบการศึกษาทางสัตวแพทย์ และมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ การสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งและได้รับใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกจากกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ 1 คน ควรรับผิดชอบในการดูแลไก่อ่ไม่เกิน 2,000,000 ตัว

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.3 บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงไก่ไข่ต้องมีความรู้ โดยได้รับการฝึกอบรมหรือการฝึกอบรม ในขณะที่ปฏิบัติงานในการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อให้จัดการฟาร์มได้
	3.4 มีการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคลที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่เชื้อ

คำอธิบาย

บุคลากรที่ดูแลเลี้ยงไก่ ต้องมีความรู้ ความชำนาญในการดูแลไก่เป็นอย่างดี โดยได้รับการฝึกอบรม หรือการฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และควรบันทึกข้อมูลการฝึกอบรม หรือการฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงานในประวัติบุคลากร

ฟาร์มต้องมีการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล โดยห้ามผู้ที่มีอาการเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บ เช่น อาการท้องร่วง อาเจียน เจ็บคอ มีไข้ เข้าปฏิบัติงานในโรงเรือน ทั้งนี้ควรแจ้งผู้ประกอบการ/ผู้จัดการฟาร์มให้ทราบด้วย และควรได้รับการตรวจสุขภาพ เป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.1 มีหลักฐานหรือเอกสารระบุแหล่งที่มาของไก่ไข่
	4.1.2 มีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล ยานพาหนะ วัสดุและอุปกรณ์ รวมทั้งสัตว์พาหน่นำเชื้อ
	4.1.3 มีแผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคโดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

คำอธิบาย

ไก่ไข่ที่นำมาเลี้ยง ต้องมีหลักฐานระบุแหล่งที่มาได้ เช่น ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายที่แสดงแหล่งที่มาของไก่ไข่ ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ รวมทั้งมีมาตรการควบคุมสัตว์พาหน่นำเชื้อ ที่แสดงให้เห็นว่าเหมาะสมกับการป้องกันหรือลดความเสี่ยง ในการนำเชื้อโรคเข้าสู่หรือออกจากฟาร์ม

การใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ใช้ในฟาร์มปศุสัตว์ให้ใช้ตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

ทั้งนี้ฟาร์มควรมีมาตรการ ที่เหมาะสมกับสภาพฟาร์ม เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการนำเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์ม ที่มาจาก

1. บุคคล

1.1 มีมาตรการป้องกันการเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายนอกหรือผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต

1.2 มีการบันทึกการผ่านเข้า-ออก และเวลาที่เข้า-ออกจากฟาร์มของบุคคลเพื่อให้ตรวจสอบได้

1.3 ให้ฆ่าเชื้อรองเท้าและมือของบุคคลที่จะเข้าเขตฟาร์ม ที่ทางเข้าฟาร์ม

1.4 ก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงไก่ ให้อาบน้ำฆ่าเชื้อ เปลี่ยนชุดและรองเท้าที่ฟาร์มจัดเตรียมไว้ให้

ห้องอาบน้ำฆ่าเชื้อ ประกอบด้วย

- บริเวณเปลี่ยนเครื่องแต่งกายก่อนเข้าบริเวณฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ
- บริเวณฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อมีระยะทางพอประมาณ พื้นไม่ลื่น
- บริเวณอาบน้ำหลังผ่านน้ำยาฆ่าเชื้อ
- บริเวณเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย รองเท้านอกก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยงไก่

1.5 แยกผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโรงเรือนอย่างชัดเจน กรณีที่ไม่สามารถแยกผู้ปฏิบัติงานได้ต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันการปนเปื้อนข้าม

2. ยานพาหนะ

2.1 มีมาตรการป้องกันการเข้า-ออกฟาร์มของยานพาหนะ

2.2 มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อยานพาหนะที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยงไก่อย่างเข้มงวด ยานพาหนะต้องผ่านการฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ หรือผ่านโรงพ่นและบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรค (ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนที่ระบุตามเอกสารกำกับหรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์)

2.3 มีการบันทึกการผ่านเข้า-ออก และเวลาที่เข้า-ออกจากฟาร์มของยานพาหนะทุกชนิดเพื่อให้ตรวจสอบได้

2.4 ยานพาหนะที่ใช้ในฟาร์มและนอกฟาร์ม ไม่ควรใช้ร่วมกัน

2.5 พื้นที่ที่ใช้ในการฆ่าเชื้อยานพาหนะต้องเป็นพื้นคอนกรีต หรือวัสดุชนิดที่ทนทาน ง่ายต่อการทำความสะอาด

3. วัสดุและอุปกรณ์

3.1 ให้แยกอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละโรงเรือน เช่น ภาชนะเก็บไข่ ถาดไข่ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าม ในกรณีที่มีการใช้อุปกรณ์ร่วมกันต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันการปนเปื้อนข้าม มีการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ฆ่าเชื้อทุกครั้งหลังใช้งานเสร็จ

3.2 มีวิธีการฆ่าเชื้อและมีมาตรการการควบคุมวัสดุ อุปกรณ์เข้า-ออกฟาร์ม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ

4. อื่น ๆ

4.1 บริเวณประตูเข้าฟาร์มต้องมีมาตรการที่เข้มงวด ประตูต้องปิดตลอดเวลา จะเปิดให้เข้าได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ

4.2 มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงไก่

4.3 มีมาตรการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในเขตพื้นที่เลี้ยงไก่ เช่น มีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสมกับขนาดของฟาร์มและสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี

4.4 มีการป้องกันควบคุมสัตว์พาหะนำเชื้อไม่ให้เป็นแหล่งของเชื้อโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสุขลักษณะ

สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มต้องกำหนดแผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคในฟาร์มที่สอดคล้องกับแผนของกรมปศุสัตว์ เช่น การทำวัคซีนในไก่ทุกตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรค

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.4 ตรวจติดตามสุขภาพไก่ไข่ประจำวัน และมีการจัดการซากสัตว์ที่เหมาะสม
	4.1.5 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

คำอธิบาย

การติดตามสุขภาพไก่ไข่ประจำวัน ควรทำอย่างน้อยวันละครึ่ง ซึ่งต้องระบุฝูงสัตว์ เช่น ระบุโรงเรือน รหัสฝูง เพื่อตรวจสอบสุขภาพไก่จากผลผลิตประจำวัน เช่น ปริมาณไข่ คุณภาพ ขนาด ลักษณะและสีผิวเปลือกไข่ ร่วมกับการสังเกตความผิดปกติของไก่ ในกรณีที่พบอัตราการป่วยหรือตายผิดปกติ ต้องแจ้งสัตวแพทย์ ผู้ควบคุมฟาร์ม

ทุกครั้งที่มีการตรวจสอบและพบซากสัตว์ให้เก็บออกจากโรงเรือนทันที โดยนำไปใส่ในวัสดุหรือภาชนะกันน้ำที่ปิดมิดชิด

ในภาวะปกติ ให้ทำลายซากสัตว์ โดยมีพื้นที่และวิธีการที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

- 1) การทำลายโดยการฝัง มีเนื้อที่เพียงพอ และอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ฝังซากสัตว์โดยให้ส่วนบนสุดของซากสัตว์อยู่ใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 cm และใช้สารเคมีที่สามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้อโรคต่างๆ โดยการแช่ ราด หรือโรยที่ส่วนต่างๆ ของซากนั้น จนทั่ว รวมถึงบริเวณปากหลุมที่ฝังซากนั้นด้วย กรณีเป็นหลุมฝังถาวร ควรมีฝาปิดมิดชิดไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย
- 2) การทำลายโดยการเผา มีสถานที่เผา หรือเตาเผา อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และกำจัดซากสัตว์ให้หมด
- 3) การทำลายโดยการกลบทับและย่อยสลาย (composting) มีพื้นที่สำหรับการกลบทับและหมักซากสัตว์ที่เหมาะสมและมั่นใจได้ว่าอุณหภูมิในการหมักทำให้เกิดการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งแพร่เชื้อหรือพาหะนำเชื้อ และมีขั้นตอนปฏิบัติถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ
- 4) การทำลายซากสัตว์ด้วยวิธีอื่น ให้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติการนำซากสัตว์ที่ตายปกติหรือคั้ทิ้งออกจากฟาร์ม ซึ่งกรมปศุสัตว์กำหนด
- 5) กรณีไข่เสียและไข่คั้ทิ้งที่ไม่เหมาะสมกับการบริโภคให้บรรจุในภาชนะที่มิดชิด เพื่อนำไปจัดการด้วยวิธีที่เหมาะสมต่อไป

ในกรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.2 การบำบัดรักษาโรค
ข้อกำหนด	4.2.1 การบำบัดรักษาโรคสัตว์ ต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ โดยปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำอธิบาย

การบำบัดรักษาโรคสัตว์ การใช้ยาสัตว์รวมถึงวัตถุอันตรายที่ใช้ในฟาร์ม ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ห้ามใช้สารต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด และต้องบันทึกข้อมูลการบำบัดรักษาโรค การใช้ยาสัตว์รวมถึงวัตถุอันตรายที่ใช้ในฟาร์ม

รายการที่	5. สวัสดิภาพสัตว์
ข้อกำหนด	5.1 ดูแลไก่ไข่ให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์

คำอธิบาย

ฟาร์มไก่ไข่ต้องมีการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ เคลื่อนย้ายไก่ไข่อย่างระมัดระวัง ไม่ให้ได้รับบาดเจ็บ มีการตรวจสอบสุขภาพไก่ไข่อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับไก่ไข่ที่ป่วย บาดเจ็บ ควรมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการทรมานสัตว์ นอกจากนี้ควรจัดโปรแกรมการให้อาหารที่เหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุ และพันธุ์ไก่ไข่ ไก่ไข่ทุกตัวต้องเข้าถึงอาหารและน้ำได้อย่างเพียงพอ

รายการที่	6. การจัดการไก่อุ่น ไก่อระยะไข่และไข่ไก่
	6.1 ไก่อุ่นและไก่อระยะไข่
ข้อกำหนด	6.1.1 สุ่มตรวจสอบสุขภาพ ขนาดและน้ำหนักไก่ 6.1.2 คัดแยกไก่ไข่ที่มีลักษณะผิดปกติ ไม่สมบูรณ์ มีขนาดและน้ำหนักไม่ใกล้เคียงกับรุ่นหรือไม่เหมาะสมต่อการให้ผลผลิตออก

คำอธิบาย

สุ่มตรวจสอบสุขภาพไก่อุ่น ความสม่ำเสมอของขนาดและน้ำหนักเฉลี่ยเป็นระยะ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสายพันธุ์ เพื่อให้ได้ไก่อระยะไข่ที่มีสุขภาพดี ลักษณะเหมาะสม และมีความพร้อมในการผลิตไข่ไก่ คัดแยกไก่ไข่ที่มีลักษณะผิดปกติ ไม่สมบูรณ์ ขนาดหรือน้ำหนักไม่ใกล้เคียงกับรุ่นหรือไม่เหมาะสมต่อการให้ผลผลิตออกเพื่อจัดการอย่างเหมาะสม เช่น แยกเลี้ยงเป็นการเฉพาะ หรือทำลาย

รายการที่	6. การจัดการไถ่ รุ่ น ไถ่ ระยะ ไช่ และ ไช่ ไถ่
	6.2 ไช่ ไถ่
ข้อกำหนด	6.2.1 เก็บ ไช่ และ คัด แยก ไช่ ที่ ผิด ปกติ มี รอย ร้าว หรือ แตก ออก และ คัด แยก ไช่ ที่ สกปรก มี มูล ไถ่ ติด เพื่อ แยก ทำ ความ สะอาด
	6.2.2 เก็บ รักษา ไช่ ไถ่ ไว้ ใน ที่ ร่ม มี อากาศ ถ่าย เท ได้ สะดวก หรือ ที่ มี การ ควบคุม อุณหภูมิ
	6.2.3 การ ขน ส่ง ไช่ ไช่ พาหนะ ที่ สะอาด ระบาย อากาศ ได้ ดี หรือ ควบคุม อุณหภูมิ ได้

คำอธิบาย

ควรเก็บ ไช่ หลาย ครั้ง ใน แต่ละ วัน เพื่อ ช่วย ลด ปัญหา ไช่ สกปรก และ เสียหาย รวมถึง ป้องกัน ไม่ ให้ ไถ่ จิก ไช่ และ เก็บ ไช่ อย่าง ระมัดระวัง เพื่อ ลด โอกาส การ แตก ร้าว ของ ฟอง ไช่

การ คัด ไช่ ให้ ดำเนิน การ โดย เร็ว คัด แยก ไช่ ที่ มี รูปทรง หรือ ขนาด ที่ ผิด ปกติ แตก หรือ มี รอย ร้าว เปลือก บาง หรือ ชรุชะ นำ ไป ดำเนิน การ ด้วย วิธี ที่ เหมาะสม

คัด แยก ไช่ ที่ เปลือก สกปรก และ มี มูล ไถ่ ออก เพื่อ แยก ทำ ความ สะอาด ก่อน ส่ง จำหน่าย และ ป้องกัน การ ปน เปื้อน เก็บ รักษา ไช่ ไถ่ ไว้ ใน ที่ ที่ เหมาะสม ไม่ ควร วาง ไช่ ไว้ กลาง แจ้ง หรือ เก็บ ใน ห้อง ที่ อุณหภูมิ สูง เก็บ ไช่ ไถ่ ไว้ ใน ที่ ร่ม มี การ ระบาย อากาศ ที่ ดี หาก เป็น ไป ได้ ควร เก็บ ใน ห้อง เย็น เพื่อ ช่วย ให้ ไช่ คง คุณ ภาพ ความ สด ได้ นาน ขึ้น

กรณี ทำ การ ขน ส่ง ไช่ ไถ่ ไป ยัง ศูนย์ รวบรวม ไช่ ไช่ พาหนะ ขน ส่ง ที่ สะอาด แห้ง ปลอด จาก แมลง และ สัตว์ พาหะ นำ โรค ต่าง ๆ ระบาย อากาศ ได้ ดี หรือ มี การ ควบคุม อุณหภูมิ มี การ ป้องกัน การ ปน เปื้อน รักษา คุณ ภาพ ไม่ ให้ เสื่อม สภาพ

รายการที่	7. สิ่ง แวด ล้อม
ข้อกำหนด	7.1 กำจัด ชยะ น้ำ เสีย ของ เสีย โดย วิธี ที่ เหมาะสม เพื่อ ไม่ ให้ เป็น แหล่ง ของ กลิ่น และ เชื้อ โรค
	7.2 ป้องกัน การ พุ้ง กระจาย ของ วัสดุ รอง พื้น หลัง การ ย้าย ไถ่ ไช่ ออกจาก ฟาร์ม

คำอธิบาย

ฟาร์ม ต้อง มี การ กำจัด ชยะ และ ของ เสีย อื่น ๆ เพื่อ ไม่ ให้ สะสม เป็น แหล่ง ของ กลิ่น และ เชื้อ โรค แพร่ ออก สู่ ภายนอก สำหรับ ชაკ ซึ่ง เป็น พาหะ นำ เชื้อ เช่น นก หนู ให้ ทำลาย โดยการ ผึ่ง หรือ เผา ควร จัด การ น้ำ เสีย ที่ เกิด จาก การ ล้าง โรง เรือน และ อุปกรณ์ ใน ช่วง เตรียม โรง เรือน ก่อน ปล่อง ลง ใน แหล่ง น้ำ สาธารณะ

วัสดุ รอง พื้น ที่ ใช้ แล้ว หลัง การ ปลด ไถ่ ต้อง พ่น ด้วย ยา ฆ่า เชื้อ โรค เพื่อ ป้องกัน การ พุ้ง กระจาย ก่อน เคลื่อน ย้าย และ ห้าม นำ วัสดุ รอง พื้น เก่า กลับ มา ใช้ อีก มี ผ้า ใบบคลุม รถ บรรทุก เพื่อ ป้องกัน การ ตก หล่น

รายการที่	8. การ บันทึก ข้อมูล
ข้อกำหนด	8.1 ให้ บันทึก ข้อมูล ผลการ ปฏิบัติ งาน ใน ชั้น ตอน ที่ สำคัญ ที่ มี ผล ต่อ สุขภาพ การ ควบคุม โรค และ ผลิ ตผล
	8.2 ให้ เก็บ รักษา บันทึก ข้อมูล เป็น เวลา อย่าง น้อย 3 ปี

คำอธิบาย

ฟาร์มต้องมีระบบการบันทึกและเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญ โดยต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 3 ปี เพื่อสามารถตามสอบได้ ทั้งนี้ครอบคลุม ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพ การควบคุมโรคและผลิตผล เช่น จำนวนไก่ไข่ น้ำหนักไก่ไข่ในช่วงการเลี้ยง จำนวนไข่รวม อัตราการใช้ และจำนวนไข่ผิดปกติหรือคัดทิ้ง การขนส่ง การจัดเก็บ (storage) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสัตว์ อาหารและน้ำสำหรับไก่ไข่ การจัดการฟาร์ม สุขภาพไก่ไข่ การป้องกันและควบคุมโรค การกำจัดของเสีย การควบคุมสัตว์พาหะ และข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบย้อนกลับ

นอกจากนี้ ควรบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น การจัดแบ่งโครงสร้างการทำงานของฟาร์ม ข้อมูลด้านสุขภาพ ประวัติและการฝึกอบรมของบุคลากร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้เข้าเยี่ยมฟาร์ม การผลิต การจัดซื้อ